

ODPOVĚĎ NA REAKCE NA OTEVŘENÝ DOPIS

Vážený pane senátore,

předně Vám děkujeme, že jste reagoval na otevřený dopis českých nevládních organizací podporujících demokracii a lidská práva ze dne 14. 10. 2013, jenž se zabýval účastí českých politiků na pozorování prezidentských voleb v Ázerbájdžánu.

Ve zmíněném dopise jsme vyjádřili své znepokojení nad prohlášeními některých českých politiků do tamních a zahraničních médií, že prezidentské volby v Ázerbájdžánu proběhly demokraticky a svobodně. Podobná prohlášení totiž dle našeho názoru přispívají k legitimizaci diktátorského režimu prezidenta Ilhama Alijeva. Přesvědčení, že současný Ázerbájdžán je nedemokratickým režimem, ostatně sdílíme s respektovanými mezinárodními organizacemi monitorujícími úroveň demokracie a lidských práv jako jsou Amnesty International, Human Rights Watch či Freedom House.¹

Rádi bychom odpověděli na Vaše vyjádření v dopise ze dne 14. 10. 2013: „s klidným svědomím mohu potvrdit, že volební den, tedy organizace a hlasování samotné, byly zcela standardní“.

Ačkoli důvěřujeme Vašemu hodnocení toho, co jste měl šanci osobně pozorovat, shledáváme velmi problematickými pozorovatelské mise, jejichž hodnocení se zakládá pouze na jednodenním pozorování několika volebních místností. Jak jistě víte, volební proces je komplexní záležitostí a k porušování pravidel dochází zejména během předvolební kampaně. Jedno- či dvoudenní pozorování voleb neumožňuje danému pozorovateli získat dostatečný vhled do situace na místě a tudíž ani relevantní informace, na jejichž základě by bylo možné průběh volebního procesu hodnotit. Právě z těchto důvodů byla v roce 2005 na půdě OSN přijata Deklarace principů pro mezinárodní volební pozorovatele, která je povínuje komplexním pozorováním celého volebního procesu, tedy nejen volebního dne.²

To je patrně důvod, proč jsou závěry některých pozorovatelských misí či jednotlivých pozorovatelů, vyvozené z *de facto* jednodenního pozorování, v příkrém rozporu s velmi kritickými nálezy pozorovatelské mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) či výše zmíněných mezinárodních lidskoprávních organizací. OBSE se svými 289 krátkodobými, 30 dlouhodobými pozorovateli a týmem 13 mezinárodních expertů hodnotila volby jako nesvobodné. Například sčítání hlasů bylo pozorovateli OBSE hodnoceno negativně „v bezprecedentních 58 % pozorovaných volebních místnostech“, nemluvě o diskriminační předvolební kampani, věznění opozičních kandidátů a kritiků režimu, zastrasování voličů a kandidátů či porušování základních svobod. Toto jsou předběžné závěry mise OBSE, signatáře výše zmíněné deklarace, která postupovala podle dohodnutých

¹ Zprávy Amnesty International, Human Rights Watch a Freedom House hodnotící současný stav demokracie a aktuální dění v Ázerbájdžánu viz <http://bit.ly/1gmkona>, <http://bit.ly/1ed95Ma>, <http://bit.ly/1aaUiAG>

² Více o Deklaraci principů pro mezinárodní volební pozorovatele <http://bit.ly/HaTAcq>

mezinárodních standardů, tj. monitorovala předvolební kampaň a celkovou situaci na místě několik měsíců před samotnými volbami.³

V tomto kontextu považujeme za skandální pochvalné prohlášení pozorovatelských delegací Evropského parlamentu (EP) a Parlamentního shromáždění Rady Evropy (PACE).⁴ Tím, že obě tyto pozorovatelské mise hodnotily volby na základě pozorování pouze volebního dne a jeho předvečeru, totiž jednaly v přímém rozporu se zmíněnou deklarací, již jsou signatáři.⁵ V Evropském parlamentu ostatně toto prohlášení vzbudilo kritiku.⁶ EP se nakonec ve své rezoluci z 23. října, která mimo jiné zmiňuje porušování základních svobod během prezidentských voleb v Ázerbájdžánu, odvolává nikoliv na prohlášení pozorovatelské mise EP, ale právě na dlouhodobou misi OBSE.⁷ Tento fakt již bohužel nic nezmění na tom, že dřívější pochvalná prohlášení pozorovatelské delegace EP a PACE v důsledku propůjčila legitimitu zfalšovanému volebnímu procesu a de facto zdiskreditovala práci nejen OBSE, ale i místních lidskoprávních aktivistů, novinářů a pozorovatelů z řad občanů, kteří volby monitorovali často za cenu osobního ohrožení.

K Vaší otázce z dopisu: „Opravdu je správné chtít po Ázerbájdžánu plnit stejné demokratické standardy jako například po Velké Británii nebo Holandsku“? Vzhledem k tomu, že je Ázerbájdžán od roku 2001 členským státem Rady Evropy, tedy „přední lidskoprávní organizace na kontinentu, jejíž členové jsou signatáři Evropské deklarace o lidských právech, smlouvě určené k obraně lidských práv, demokracie a posilování právního státu“, se domníváme, že by dodržování dohodnutých standardů ze strany ázerbájdžánského režimu mělo být důsledně vyžadováno. Kladete také částečně řečnickou otázku: „Jakou mělo obyvatelstvo Ázerbájdžánu příležitost učit se demokracii?“ Z našeho pohledu právě proto tak záleží na tom, aby představitelé demokratických zemí přijíždějící do Ázerbájdžánu otevřeně a kriticky mluvili o tom, co se v zemi děje, zvláště když jsou místní kritické hlasy režimem systematicky umlčovány, a aby se demokratičtí politici aktivně bránili pokusům o využití k legitimizaci diktatury Ilhama Alijeva.

K Vaší otázce zmíněné v E-mailu: „Podporujete [Člověk v tísní] vyzbrojení syrské opozice v jejím boji za demokracii proti Asadovi?“ Domníváme se, že jakékoliv vyzbrojování je velmi rizikovým krokem, protože zbraně mohou být kromě Vámi zmíněného boje za svobodu použity i k jiným účelům: a přispět tak k destabilizaci dané země. V případě Sýrie již navíc neexistuje jednotná opozice a nebezpečí, že zbraně budou používány i proti civilistům či k boji mezi opozičními frakcemi je extrémně vysoké. Proto si myslíme, že vyzbrojení není řešením.

Rádi bychom ještě krátce okomentovali Vaši poznámku: „Znovuzvolený prezident [ázerbájdžánský prezident Ilham Alijev] opakovaně prohlásil, že stát nikdy nebude kontrolovat či omezovat internet. A celá mladá generace je na internetu. Není to mnoho, ale i to je naděje pro demokracii

³ Stanovisko OBSE k předběžným nálezům a závěrům k volbám viz <http://bit.ly/17etZlj>

⁴ Společné prohlášení EP a PACE viz <http://bit.ly/1a4qOGH>

⁵ Seznam signatářů Deklarace principů pro mezinárodní volební pozorovatele k dubnu 2013 viz <http://bit.ly/1a7j8n4>

⁶ Více k této debatě viz <http://bbc.in/1akeX5p>

⁷ Rezoluce EP z 23. října se zabývá volbami v Ázerbájdžánu v bodech 31 a 32, celý text rezoluce viz: <http://bit.ly/1b6R9yT>

v Ázerbájdžánu.“ Ano, İlham Alijev toto tvrdí, v praxi se však chová přesně opačně. Ázerbájdžánský režim svobodu na internetu systematicky potlačuje: od letošního května se na „pomluvu na Internetu“ nově vztahuje trestní odpovědnost, což vede ke kriminalizaci aktivistů a bloggerů, kteří například ve svém Facebookovém statutu kritizují stávající vládu.⁸ Před třemi lety strávili dokonce dva bloggeři téměř rok a půl ve vězení jen kvůli tomu, že na Internet nahráli satirické video o předraženém vládním nákupu dvou oslů z Německa.⁹ Je veřejným tajemstvím, že tamní režim vynakládá nemalé prostředky na sledování Facebookových účtů nepohodlných lidí a jejich přátel, stejně jako jsou běžně čteny jejich emaily a odposlouchávány jejich telefonické hovory. To vede širokou veřejnost k autocenzuře, kdy si každý dvakrát rozmyslí, než něco kritického řekne nebo napíše. V důsledku je tak výrazně omezována svoboda projevu. Ostatně respektovaná organizace Freedom House ohodnotila ázerbájdžánský Internet pouze jako „částečně svobodný“.¹⁰

Závěrem bychom rádi ocenili, že jste jako jediný z českých pozorovatelů před cestou projevil zájem o informace o situaci v Ázerbájdžánu od místních nezávislých neziskových organizací. V případě zájmu jsme v budoucnu ochotni poskytnout jakékoli další informace.

S pozdravem,

Šimon Pánek, Člověk v tísni

DEMÁS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv

NESEHNUTÍ – Nezávislé sociálně ekologické hnutí

⁸ Více k potlačování svobody na Internetu viz <http://bit.ly/18fjvoY>

⁹ Případ „oslích bloggerů“ viz <http://nyti.ms/H4sfrW>

¹⁰ Více viz <http://bit.ly/H4rvTJ>